

Sezona 2017/2018

BEOGRADSKA FILHARMONIJA

Vazduh

Dirigent: **Hauard Grifits**
Solista: **Jorum Son**, klavir

Petak, 18. maj 2018. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

www.bgf.rs

Program:

Antonjin Dvoržak

Podnevna veštica op. 108

Trajanje: oko 14 min.

Antonjin Dvoržak

Koncert za klavir i orkestar u ge-molu op. 33

Allegro agitato

Andante sostenuto

Allegro con fuoco

Trajanje: oko 38 min.

Franc Šubert

Simfonija br. 3 u De-duru D. 200

Adagio maestoso – Allegro con brio

Allegretto

Menuetto: Vivace

Presto vivace

Trajanje: oko 25 min.

Koncertmajstor: Tijana Milošević

Nakon povratka u rodnu Češku iz Amerike, **Antonjin Dvoržak** (1841–1904) je, inspirisan zbirkom *Buket narodnih priča* (1853) značajnog češkog pisca bajki Karela Erbena, komponovao četiri simfonijske poeme. Nastale tokom 1896. godine – kada i Štrausova poema *Tako je govorio Zaratustra* – ove „orkestarske balade” imaju veoma neobične poetske predloške. U **Podnevnoj veštici** kompozitor je muzikom predstavio zastrašujuću scenu u šumskoj kolibi kroz oblikovanje muzičkog materijala po uzoru na prirodne promene intonacije i ritma prilikom izgovora češkog jezika, kao i pažljiv odabir instrumentalnih tembrova iz različitih orkestarskih grupa. Time je učinio ključne odeljke Erbenove balade prepoznatljivim, u istoj meri u kojoj su obrisi četvorodelne strukture simfonije prisutni u ovom jednostavačnom delu.

Posle uvodne idilične atmosfere, neposlušnom detetu (oboa) majka (orkestar) preti pričom o veštici koja vodi sa sobom nevaljalu decu; zatim se veštica koja želi da uzme dete zaista pojavljuje, što je simbolizovano kroz iznenadnu promenu tempa; u potonjem uskovitlanom alegru veštica juri majku koja u naručju očajnički drži dete. Nakon što sat otkuca dvanaest časova (zvona), veštica odlazi; otac se vraća kući i u završnom lamentu pronalazi mrtvo dete ugušeno u majčinom čvrstom zagrljaju. Kroz tragični klimaks dela odzvanja finalni podsmeš veštice koji ukazuje na njen trijumf.

Komponovan 1876. godine, **Koncert za klavir i orkestar u ge-molu** predstavlja najranije i ujedno najmanje poznato koncertantno delo u opusu **Antonjina Dvoržaka**. Svoj jedini koncert za ovaj instrument Dvoržak je napisao za poznatog češkog pijanistu Karela Slavkovskog, koji je premijerno izveo delo 1878. godine u Pragu. Već je tokom procesa komponovanja Dvoržak shvatao da ne radi na delu u kome će se solistička deonica – u maniru listovske virtuoznosti – nadmetati sa orkestrom; naprotiv, on je pisao simfonizirani tip koncerta u kome klavir predstavlja integralni (premda često vodeći) deo orkestra. Izostanak očekivane romantičarske virtuoznosti mnogi autori dovode u vezu sa činjenicom da Dvoržak nije bio pijanista i navode kao uzrok nepopularnosti koncerta među izvođačima. Nasuprot tome, njegov Koncert za violončelo u ha-molu (1894–1895) jedan je od najizvođenijih u literaturi za ovaj instrument.

Svaki od tri stava poseduje simfonijsku širinu i, osim što počiva na tom specifičnom žanrovskom prožimanju, istovremeno i komunicira na zanimljiv način sa drugim kompozitorovim delima – nežan *solo* horne iz drugog stava koncerta kao da nagoveštava Simfoniju *Iz novog sveta* (1893), dok finale evocira karakter *Slovenskih igara* (1878, 1886). Takođe, u prvom stavu se prepoznaju sličnosti sa Klavirskim koncertom br. 1 u de-molu (1858) Johanesa Bramsa, koji je u Dvoržakovom Koncertu za klavir uočio i cenio „fantaziju oblikovanu sa lakoćom”. Značajnu reviziju klavirskog parta koncerta uradio je pijanista Vilem Kurc.

O ranim simfonijama **Franca Šuberta** (1797–1828) Dvoržak je u jednom eseju objavljenom 1894. godine pisao: „Što ih duže proučavam, sve im se više divim”. Prvih šest Šubertovih simfonija nastajale su u periodu od 1813. do 1818. godine i za vreme njegovog kratkog života izvedene su samo na neformalnim događajima; **Treća simfonija u De-duru** (1815), koju je napisao sa osamnaest godina, premijerno je javno izvedena tek 1881. godine u Londonu. Kao predstavnik bečkog romantizma prve polovine devetnaestog veka, Šubert je svoju (simfonijsku) poetiku zasnovao na iskustvima Hajdna, Mocarta i ranog Betovena. To su elementi koji provejavaju i u klasičnom četvorostavačnom ciklusu Treće simfonije, koja sa Prvom deli isti tonalitet.

Simfonija počinje laganim uvodom, kao i prethodne dve Šubertove simfonije, što odaje Hajdnov uticaj, a tematizam uvoda je u bliskoj vezi sa glavnim tematskim materijalom alegra, odnosno, prvog stava. Budući da delom dominira vedro raspoloženje, očekivani drugi spori stav zamenjen je veselim i gracioznom alegretom punim humora. U središtu energičnog menueta, koji se približava karakteru skerca, nalazi se *duet* oboe i fagota u triju u stilu lendlera. Finalni *perpetum mobile* ima ritam tarantele i elemente Rosinijeve bufo opere. Svi stavovi ovog Šubertovog simfonijskog ostvarenja, osim prvog, upućuju na kompozitorovu inspiraciju folklorom, tačnije, seoskim plesom.

Marija Tomić*

*У сезони 2017-18, Београдска филхармонија пружа прилику одабраним младим музиколозима да писањем програмских коментара обогате своју стручну праксу.